

RAAP BELGIË – RAPPORT 1082

ARCHEOLOGIE NOTA

Havanasite te Antwerpen

[DEEL II: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN]

Bureauonderzoek – 2024E210

[COLOFON]

[TITEL] Archeologienota Havanasite te Antwerpen
Deel II: Programma van Maatregelen
Bureauonderzoek - 2024E210

[VERSIE] 23 mei 2024

[AUTEUR(S)] Derweduwen N.

[PROJECTLEIDER] Vanholme N.

[PROJECTMEDEWERKERS]

[PROJECTBEGELEIDER]

[AARDKUNDIGE]

[RAAPPROJECT] ANHAV01

[ERKEND ARCHEOLOOG] RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

[BEWAARPLAATS DOCUMENTATIE] RAAP België BV, Begoniastraat 13, 9810 Eke

[BEVOEGD GEZAG] Agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BV
Begoniastraat 13
9810 Eke
Telefoon 09/311 56 20
E-mail: raap@raap.be
Website: www.raap.be

© RAAP België BV, 2024

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

[DOOR VERGUNNINGVERLENER IN DE VERGUNNING OP TE NEMEN VOORWAARDEN]

Er dient geen aanvullend archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Het volledige terrein wordt vrijgegeven.

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave.....	3
1 Inleiding.....	4
1.1 Administratieve gegevens.....	4
1.2 Samenvatting van het vooronderzoek.....	4
2 Gemotiveerd advies.....	6
2.1 De volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek.....	6
2.2 De aan-/afwezigheid van een archeologische site.....	6
2.3 Impactbepaling.....	6
2.4 Waardering van de archeologische site.....	6
2.5 Bepaling van de maatregelen.....	6
3 Programma van maatregelen - geen vervolg.....	7
4 Bibliografie.....	8
5 Lijsten van opgenomen figuren en tabellen.....	9
5.1 Figuren:.....	9
5.2 Tabellen:.....	9

1 INLEIDING

Dit programma van maatregelen is het tweede onderdeel van de archeologienota die door RAAP België werd opgesteld in het kader van het opmaken van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen in het plangebied Havanasite (Antwerpen). Dit document bevat de adviezen en/of maatregelen die werden opgesteld op basis van het tot nu toe uitgevoerde archeologische vooronderzoek (bureauonderzoek, beschreven in het bijgaande eerste deel: verslag van resultaten).

Het advies is een vrijgave. De redenering die aan de basis ligt voor dit advies wordt in het hoofdstuk 'Gemotiveerd advies' uiteengezet. De verdere maatregelen die aan dit advies zijn gekoppeld worden toegelicht in één of meer programma's van maatregelen in de daar op volgende hoofdstukken.

1.1 ADMINISTRatieve GEGEVENS

Tabel 1. Administratieve gegevens.

Projectcodes agentschap Onroerend Erfgoed ¹ : - Projectcode bureauonderzoek	2024E210		
Onderzoekskader	Opstellen van een archeologienota voor de aanvraag van een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen		
Erkend archeoloog	RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)		
Naam plangebied	Havanasite		
Adres	Singaporestraat		
Deelgemeente/gemeente	Antwerpen		
Provincie	Antwerpen		
Kadastrale gegevens	Antwerpen, afdeling 7, sectie G, perceel 2341V7		
Oppervlakte betrokken percelen	32.786,80 m ²		
Oppervlakte plangebied	3.423,24 m ²		
Oppervlakte geplande bodemingrepen	3.423,24 m ²		
Bounding box in Lambert-coördinaten:	zuidwest: noordoost:	X: 153495.43 X: 154674.97	Y: 216615.98 Y: 217394.78

1.2 SAMENVATTING VAN HET VOORONDERZOEK

RAAP België voerde in mei 2024 een archeologisch vooronderzoek uit in het plangebied Havanasite te Antwerpen. Het onderzoek kadert binnen een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen, de sloop van de schietstand wordt gepland. Het archeologisch vooronderzoek heeft tot doel na te gaan of er kans is op de aanwezigheid van waardevolle archeologische resten.

Er zijn gegevens verzameld over de aardkundige, archeologische en historische context van het plangebied. Op basis daarvan is een archeologische verwachting opgesteld en is er nagegaan wat de invloed is van de werken op het archeologisch erfgoed. Deze onderzoekstappen hebben geleid tot een advies.

Het studiegebied situeert zich in het havengebied van de stad Antwerpen en wordt begrensd door de Zoomse Weg (A12), de Argentiëlaan en de Singaporestraat. Net ten zuiden bevindt zich het terrein van de 20ste-eeuwse wijk Luchtbal, in het oosten de spoorweglijn en station en in het noorden de groenzone van de Oude Landen. De Havanasite wordt momenteel grotendeels ingepalmd

¹ Voor elke fase van vooronderzoek is een projectcode bekomen bij het agentschap Onroerend Erfgoed. Deze projectcode is op alle documenten van het vooronderzoek, registratie, verpakking van vondstenmateriaal en verpakking van stalen aangebracht.

door loodsen en kantoorgebouwen van stadsdiensten. Ten noorden van het plangebied stromen de Laarse Beek en de Donkse Beek. Het plangebied situeert zich in een eerder laaggelegen gebied met hoogtes rond +3,5 m TAW.

Ter hoogte van het plangebied komen de volgende Paleogene en/of Neogene afzettingen voor volgens de Tertiairgeologische kaart: Formatie van Lillo. Deze wordt gekenmerkt door groen tot grijsbruin fijn zand, weinig glauconiethoudend. De formatie bevat tevens schelpen aan de basis.

In het plangebied bedraagt de dikte van de Quartaire afzettingen ca. 4 tot 8 meter.² De Quartaire afzettingen die zich ter hoogte van het plangebied bevinden bestaan uit type 3c. De basis van dit type wordt gevormd door fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw), gevolgd door eolische zandige afzettingen (ELPw) uit het Weichseliaan tot vroeg-Holoceen en/of hellingsafzettingen (HQ). De serie werd tijdens het Holoceen afgesloten met mariene en estuariene afzettingen (GH).

De bodem van het plangebied staat gekarteerd als een antropogene bodem, namelijk bebouwde zone (OB). Net ten noorden van het plangebied is de bodem gekarteerd als ON, namelijk opgehoogde gronden. Dit zijn kunstmatige bodemtypes waarbij de originele bodemopbouw niet meer aanwezig is door menselijk ingrijpen. Voor de ingreep van de mens bestond de bodem wellicht uit de nabijgelegen bodemtypes Ufp, Ufps en Uep. Dit zijn over het algemeen (zeer) sterk gleyige zware kleibodems zonder profiel.

Voor het plangebied geldt een lage archeologische verwachting gezien de ligging van het plangebied in de Oudlandpolder met natte zware kleigronden die minder aantrekkelijk waren voor bewoning. Uitzondering hierbij is de meerperiodensite nabij Laar, die zich wel situeert op een zandige opduiking. De regio lijkt volgens de historische kaarten pas ontwikkeld te worden vanaf de 19de eeuw. De bouw van woonwijken (onder meer Luchtbal), haveninfrastructuur net ten westen van het plangebied en een volledige verandering van de percellering en wegennet hebben ongetwijfeld reeds een invloed gehad op de eventuele archeologische resten.

De geplande werken omvatten de sloop van de huidige bebouwing binnen het plangebied en situeren zich hiermee in de reeds geroerde bodemlagen. De impact op het archeologisch bodemarchief in het plangebied is hierdoor miniem waardoor een vrijgave wordt geadviseerd.

² Deckers *et al.*, 2019

2 GEMOTIVEERD ADVIES

In dit hoofdstuk voorafgaand aan het feitelijk programma van maatregelen (al dan niet bestaande uit meerdere onderdelen) wordt duidelijk gemaakt waarom er op basis van het archeologische vooronderzoek al dan niet aanvullend archeologisch onderzoek moet worden uitgevoerd in het kader van het dossier waar deze archeologienota deel van uitmaakt.

2.1 DE VOLLEDIGHEID VAN HET UITGEVOERDE VOORONDERZOEK

Op basis van de in het verslag van resultaten beschreven delen van het archeologische vooronderzoek kan een gegronde uitspraak worden gedaan over de aan- of afwezigheid van archeologisch erfgoed. Er is op basis hiervan een archeologische verwachting opgesteld en de afweging voor de noodzaak tot verder vooronderzoek heeft een voldoende gefundeerde conclusie opgeleverd. Er kon tenslotte in voldoende mate een besluit worden genomen over de impact van alle geplande werken op eventueel aanwezige archeologische resten. Het uitgevoerde vooronderzoek is daarom in volledigheid uitgevoerd.

2.2 DE AAN-/AFWEZIGHEID VAN EEN ARCHEOLOGISCHE SITE

Het bureauonderzoek heeft aangetoond dat het plangebied een lage archeologische verwachting kent. Het plangebied situeert zich immers in de vroegere Oudlandpolder met natte zware kleigronden die minder aantrekkelijk waren voor bewoning. Uitzondering hierbij is de meerperiodensite nabij Laar, die zich evenwel situeert op een zandige opduiking. De regio lijkt volgens de historische kaarten pas ontwikkeld te worden vanaf de 19de eeuw. De bouw van woonwijken (onder meer Luchtbal), haveninfrastructuur net ten westen van het plangebied en een volledige verandering van de percellering en wegennet hebben ongetwijfeld reeds een invloed gehad op de eventuele archeologische resten.

2.3 IMPACTBEPALING

De geplande werkzaamheden zullen een beperkte impact hebben op eventueel aanwezige archeologische resten. Immers, wordt enkel de sloop van de bestaande bebouwing gepland. Deze ingreep situeert zich binnen de reeds geroerde bodemlagen.

2.4 WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

Niet van toepassing.

2.5 BEPALING VAN DE MAATREGELEN

In het volgende hoofdstuk (of de volgende hoofdstukken indien er meerdere maatregelen in parallel worden geadviseerd) wordt gespecificeerd welke maatregelen aan de voorgenoemde conclusies van het gemotiveerde advies worden gekoppeld.

3 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN – GEEN VERVOLG

Er wordt geen aanvullend archeologisch onderzoek geadviseerd in het kader van deze archeologienota en de bijbehorende vergunningsaanvraag.

Wel blijft de meldingsplicht gelden bij toevalsvondsten (ofwel de vondst van een roerend of onroerend goed met archeologische erfgoedwaarde, zoals deze omschreven wordt in Artikel 5.1.4. van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013). Dit geldt voor vondsten gedaan buiten de context van archeologisch vooronderzoek, archeologische opgravingen, of gebruik van een metaaldetector.³

³ Procedure: een archeologische toevalsvondst dient binnen drie dagen gemeld te worden aan het agentschap Onroerend Erfgoed, waarbij de vondst en haar vindplaats beschermd worden tot tien dagen na het vinden. De melding kan gemaakt worden via de website: <https://loket.onroenderfgoed.be/archeologie/vondstmeldingen/toevalsvondsten/formulier>.

4 BIBLIOGRAFIE

UITGEGEVEN BRONNEN:

ONUITGEGEVEN BRONNEN:

GERAADPLEEGDE WEBSITES:

GERAADPLEEGD KAARTMATERIAAL:

AGIV (2021) ORTHOFOTOMOZAÏEK, MIDDENSCHALIG, WINTEROPNAMEN, KLEUR, MEEST RECENT, VLAANDEREN. 2020.03. AGENTSCHAP INFORMATIE VLAANDEREN. BESCHIKBAAR OP: [HTTP://WWW.GEOPUNT.BE](http://www.geopunt.be).

AGIV (2023) AGENTSCHAP VOOR GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: GROOTSCHALIG REFERENTIEBESTAND (GRB). BESCHIKBAAR OP: [HTTP://WWW.GEOPUNT.BE/CATALOGUS/DATASETFOlder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162](http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/7c823055-7bbf-4d62-b55e-f85c30d53162).

OVERIGE BRONNEN:

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED (2019) CODE VAN GOEDE PRAKTIJK VOOR DE UITVOERING VAN EN RAPPORTERING OVER ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK EN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVINGEN EN HET GEBRUIK VAN METAALDETECTOREN (VERSIE 4.0). VLAAMSE OVERHEID.

5 LIJSTEN VAN OPGENOMEN FIGUREN EN TABELLEN

5.1 FIGUREN:

Tabel 1. Administratieve gegevens.....	4
--	---

5.2 TABELLEN:

Tabel 1. Administratieve gegevens.....	4
--	---